

ÜKS „SE VENDE”

„Vaadake! Ilm on tulnud Šotimaalt siia Mallorcale teid tervitama,” teatas särava näoga Tomàs Ferrer ja pilgutas rõõmust silmi selle haruldase vaatepildi peale, kuidas Vahemere taevast sajab lund puu otsas küpsevate apelsinide peale.

„Sì, sì, ma näen,” oli kõik, mida ma öelda suutsin, kui püüdsin viisakusest jagada meie uue naabri entusiasmi, mis minus iga üles pööratud näole langeva koheva räitsakaga kahanes. Me polnud ju ometi kolinud enam kui kaks tuhat kilomeetrit lõuna poole lihtsalt selleks, et meile järgneks seesama külm ilm, mille seest me olime lahkunud?

Señor Ferrer kõndis läbi viljapuuaia lund jalaga laiali ajades ja lapsikust rõõmust naeru kihistades. Ma ei suutnud hästi oma silmi uskuda. Külm valge kate muutis meie päikselise paradiisi kiiresti pentsikuks talvemaastikuks tsitrusvilju kandvate jõulupuude, vatist palmide ja lumepallidest apelsinidega.

See kõik oli olnud hoopis teistsugune kõigest paar tundi tagasi, kui Ellie ja mina olime lükanud aknaluugid lahti ja nähtavale ilmusid oru põhja katvad sirged puurivid, mis kümblesid soojas detsembripäikeses. See oli meie esimene hommik hiljuti Mallorcal ostetud talus ja meile pakkus rahuldust juba ainuüksi vaikides avatud akna juures seismine, kui saime lasta meeltele joobuda sellest imelisest segust, mis koosnes päikesevalgusest ja varjudest, õhus hõljuvatest aromaatsete taimede lõhnadest ja kõlksuvate lambakellade rahustavast helist, mis täidab neid peitu pugunud viljaka mullaga siile, mis on end Mallorca edelaosa männimetsadega kaetud mägede kõrgete kurdude vahel nii rahulisena sisse seadnud.

See oli tõeline nõitunud saar ning meil oli õnn ja rõõm vaadata aknast isiklikule tükikesele sellest – paarile aakrile päikse poolt hellitatud paradiisist.

Kile „*SEÑOR P-E-T-E-R . . . SEÑOR P-E-T-E-R . . . H-O-L-A-A!*” löikas nagu nüri noaga läbi rahulikkuse.

Ma avasin ukse ja nägin tibatillukest naise siluetti, mida ümbritses kuldsest valgusest aupaiste. Terve parv väiksemaid kahuste ja turritavate piirjoontega kujusid keerles tema sandaalides jalgade ümber ja selles vaatepildis oli midagi nii pentsikult pühalikku, mis segunes peaaegu hüpnotiseerivalt orus valitseva püsiva rahu meeoluga, et mind tabas ootamatult soov talle põlvili vajudes austust avaldada.

Mõistuse pani mulle kärmelt ja valusalt pähe tagasi üks väikesem kuju, kes kärmelt õhku kerkis ja oma küüned kindlalt minu parema jala sisse vajutas. Meile oli esimest korda külla tulnud Tomàs Ferreri naine Francisca koos oma ustavate jüngritega – kaheksa koidest puretud poolmetsiku kassi ja kahe pahura koerakrantsiga.

Üllatusrännak minu jalale osutus lihtsalt diversioonitaktikaks, mis võimaldas kõigil teistel *señora* Ferreri karvastel *bandido*’del minust mööda tuisata ja majas igasse suunda laiali hajuda.

Señora Ferrer kihistas ujedalt: „Bon dia¹.”

Ma suutsin vastu öelda valuliku „Buenos días²”, püüdes samal ajal, üks sihikindel küüs teise järel, eemaldada oma reie küljest üht tema põrgusigitisest pereliiget.

„Qué gato tan malo!³” noomis señora Ferrer teda leebelt ja löi oma sisiseva kassirisu osava sandaalinähvakuga mu jala küljest lahti.

Kass, kes oli oma missiooni täitnud, sööstis minema, saba püsti, otsima ülejäänud jõuku, kes kardetavasti olid juba jõudnud terve maja hõivata.

See oli meie esimene kohtumine uue naabriga pärast seda, kui olime talukoha ostmise lepingu umbes viis kuud tagasi sõlminud.

Kuigi Suurbritannias ei peeta seda heaks tavaks, esindas selles pikas ja piinarikkas ostu-müügi protseduuris nii Ferrere kui ka meid üks ja sama jurist, keegi pikka kasvu ja vähese jutuga hispaanlane mandrilt, kes rääkis väga head inglise keelt.

„Ma pean teid hoiatama mallorcalastega tehingute tegemise eest,” oli ta lausunud, kui ma temaga esimest korda kokku sain, ilmutades minu jaoks esimest korda seda vastastikkust vaenulikkust, mis valitseb teatavate mandrilt pärit hispaanlaste ja nende saartel sündinud kaasmaalaste vahel. „Küllap näete isegi, et tüüpiline mallorcalane on riukalik läbirääkija, kes ei soovi järele anda mitte sentimeetritki, veel vähem paari peseetat. Ta rakedab tänapäeval kõigi olulisemate kinnisvaratehingute puhul sama suhtumist, millega tema esivanemad turul supikana hinda alla kauplesid.”

Jurist oli lubanud endale ühe vildaka naeratuse, kui ma selle peale täheldasin, et siis on mallorcalastel ja šotlastel ju palju ühist.

.....

¹ Tere hommikust (katalaani keeles). (Siin ja edaspidi tõlkija märkused.)

² Tere hommikust! (Kui pole märgitud teisiti, on tegemist hispaaniakeelse sõna või lausega tekstis.)

³ Nii paha kass!

„Mallorcalane ja šotlane äri ajamas,” pomises ta krimpsu tõmatud huulte vahelt ja kergitas kulmu ning jätkas siis Ferreride talukoha dokumentide hoolikat läbivaatamist. „Hmm, *vamos a ver*.⁴ See saab olema huvitav.”

Ja tõesti-tõesti, Ferrerid olid minu ja Elliega asju ajades ilmutanud maainimestele iseloomulikku ettenägelikkust, kuid mitte rohkem, kui me kodus harjunud olime, ja mitte nii palju, et see oleks takistanud neid võtmast vastu talukoha eest hinda, mis oli tublisti madalam kui esialgu küsitud. Aga igasugune endaga rahul olemine, mida me oleksime võinud mallorcalase „ülekauldamise” tõttu tunda, pühiti korralikult ja lõplikult minema, kui avastasime, et Ferrerid olid tegelikult pidanud neid läbirääkimisi täiesti tavalisel ja Mallorcal üldiselt tunnustatud viisil, nimelt küsides esialgu palju kõrgemat hinda, kui nad tegelikult olid valmis vastu võtma ... kui neile survet avaldada. Meie õnnitlesime end eduka tehingu puhul, kuid olime varsti sunnitud tunnistama, et meie esialgne hinnang oli veidi liiga liialdatud.

Kuid järgmisel paaril kuul polnud meil eriti aega selliste kahtlustega oma pead vaevata, sest need möödusid närvilises tegutsemises: me müüsimise oma Šotimaal asuva talumajapidamise, hankisime Hispaania konsulaadist immigratsiooniloa, lasime tõendada oma „head iseloomu” ühel Hispaania sõjaväe notaril, kes „riikliku julgeoleku huvides” pidi teostama põhjaliku ülevaatuse igale välismaalasele, kes soovib osta kinnisvara Baleaari saartel, vaidlesime selle üle, millist mittevajalikku kila-kola peaks või ei peaks Mallorcale saatma, ning lõpuks jätsime oma pereliikmete ja sõpradega hüvasti.

Meie kaks poega, Sandy (kaheksateist) ja Charlie (kaksteist) tulevad järele paari nädala pärast, kui me oleme loodetavasti end korralikult sisse seadnud. Ja kuigi meid kiusasid paratamatult kahtlused, kuidas võiksid poisid kokkuvõttes nii põhjalikule keskkonna

.....

⁴ Saame näha

ja elustiili muutusele reageerida, oli nüüd juba liiga hilja. Me olime Rubico ületanud, läheb, kuidas läheb ...

Nagu paljud, nii olime ka meie unistanud kõledatel talveõhtutel, et vahetame kunagi põldude harimise ja karja kasvatamise ränkraske töö Šotimaa karmis kliimas tundmatu, kuid kindlasti palju meeldivama ränkraske töö vastu, pidades mingit väiksemat sorti talu Hispaanias ... kunagi, kui meie kaks poega on vanemaks saanud ja iseseisvalt elama hakanud ... kunagi, kui me tõesti saame lubada riskimist ... kunagi, kui oleme leidnud nii palju vaba aega, et hispaania keel korralikult selgeks õppida ... kunagi.

Kahtlemata poleks see kunagi mitte iial saabunud, kui me poleks suvel Mallorcal puhates sõna otseses mõttes komistanud talukoha otsa nimega Ca's Mayoral.

Olime parajasti teel piirkonna suuremast keskusest Andratxist põhja poole, et pääseda ranniku kõrvetava kuumuse käest, ja olime valinud selleks maantee, mis suundus üle mägede Capdella-nimelisse külla. Kuid selle asemel olid Ellie eripärane kaardilugemisoskus viinud meid ühte peitu pugunud orgu, mida polnud meie kaardile isegi märgitud, mööda kitsast teed, mis kulges päiksest kõrbenud kiviaedade vahel, mis ümbritsesid väikeseid põlde mandlipuudega, mille ämblikusarnased oksad ja hõre lehestik moodustasid juulikuu raevuka päikese eest kaitsva aukliku varikatte väiksele salgale kõhnadele lontis kõrvadega lammastele, kes pikutasid lõõtsutades nende puude igivanade ja sõlmiliste tüvede jalamil.

Tee oli täpselt nii lai, et auto läbi mahuks, aga selleks ajaks, kui me oma veast aru saime, oli mul valik, kas sõita edasi lootuses leida koht, kus saaks ümber pöörata, või püüda läbida tagurpidikäiguga kogu see piinarikkas rada tagasi suure tee peale. Ma otsustasin sõita edasi ... ja edasi ... ja edasi ...

„Kuidas, pagan küll, on see võimalik, et sa *ikka veel* ei oska lugeda mingit lihtsat kaarti?” pahvatasin ma lõpuks. „Selles mõttes, et siin kandis on ju ainult *üks* päris-tee ja *ikka õnnestus* sul see

käest lasta ja organiseerida meie kinnikiilumine sellele jumalast hüljatud eeslirajale, mis ei vii mitte kuhugi. Ma olen seda juba varemgi öelnud ja ütlen veel – minul tuleks igatahes selle kuradi kaardi lugemine paremini välja *isegi siis*, kui ma peaksin samal ajal autot juhtima.” Kuumus hakkas mulle juba mõjuma ja pealegi olin ma jõudnud oma lemmikteemani. „Sina, Ellie, kõnnid läbi elu poolsuletud silmadega, see’p see häda ongi. Pealegi pole kaardi lugemises midagi keerulist. Piisab sellest, kui silmad lahti hoida ja kõike tähele panna.”

Ellie vastas sellele sisseharjutatud naeratava vaikimisega.

Ma roolisin edasi, midagi päiksele pomisedes, samal ajal kui rohutirtsude mööduv sirin tõusis ja langes ahjukuumaks köetud õhu käes närbunud pleekinud rohututtidelt, mille karedad ja elutud lehed kahisedes auto külgi riivasid.

„Seal, selle suure müüri sees on üks värav – veidi edasi, vasakut kätt,” osutas Ellie mõne minuti pärast. „Seal saad ümber pöörata.”

„Tean, tean!” nähvasin ma vastu ja peatusin pidurite kriginal mitu meetrit pärast ümberpööramiskohta.

Ellie lubas endale teadva muheluse. „Sa vaata seda silti,” ütles ta, kui ma müüriavause poole tagurdasin.

„Mis silti?”

„Seda, mis on selle värava peal, millest sa just nüüdsama sisse tagurdasid, härra Tähelepanelik!”

Ma olin ettevaatlikult paar sekundit vait ja heitsin siis pilgu üle õla suure sildi poole, millel seisis „*SE VENDE*”. „Mmh, müüa.” Kehitasin õlgu. „Ja siis? Küllap on see üks neist tibatillukestest, postmargisuurustest põldudest, peal paar kidurat puud ja nurgas kokku kukkuda ähvardav kiviosmik nagu kõik teised, millest me sellel kuradima rajal mööda sõitsime. Parem laseme kärmelt jalga, enne kui siin üles sulame.”

„Nii et sa siis maja ei märganudki?”

„Kuidas palun?”

„Sa siis maja *tähele ei pannud*? Seda ma ju räägingi.”

„Mis maja?”

„Seda suurt valget talumaja, mis sealt nende viljapuude vahelt paistab. Seda pole võimalik mitte märgata. Siinsamas, kõigest sada meetrit edasi, seal, kus sa viimast kurvi võtsid. See on selle värav. *Maja* on seal. Näed?”

Ma kõhatasin kurgu puhtaks. „Ah see maja. Jah, väga kena. Aga sõidame nüüd parem Capdella tee peale tagasi.”

„Ei, oota üks hetk,” käis Ellie peale. „Seal on üks naine, kastab aeda. Palume tal meile seda kohta näidata. See ju on müüa, miks siis mitte pilk peale visata?”

Ma hakkasin juba ütleva, et sellel pole mingit mõtet ja et see oleks ainult selle naise aja raiskamine, aga Ellie oli juba väravast sees ning asunud elavalt ühe- ja kahe sõnaliselt lauseid vahetama.

Neile lähenedes sai selgeks, et kastev naine ei oska üldse inglise keelt, ja kuna Ellie hispaania keel oli alles teel toidupoe kassapidajale esitatavate nõuete tasemele, siis kujutlesin ma, et nüüd võiks minul avaneda võimalus demonstreerida oma paremat keeleoskust.

„Ää, eehm ... *buenos tardes, señora*. Eee ... *como está usted?*”⁵ siristasin ma sujuvalt ja sirutasin tervituseks käe ette.

„*Hola,*” naine naeratas närviliselt. „*Soy Francisca Ferrer.*”⁶ Tema parem käsi liikus kõhklevalt minu käe poole ja ma tundsin, kuidas mööda minu pükse voolas alla midagi märga. Tal oli kastmisvoolik endiselt peos.

Ellie pööritas taeva poole silmi. „Kullake, jäta rääkimine minu hooleks,” ohkas ta.

Señora Ferrer vabandas paljusõnaliselt, kuid ei suutnud kuidagi tütarlapselikku itsitamist alla suruda. Kahtlemata oli ta huumorimeelega naine, kuid sellise huumorimeelega, mida mina tol hetkel täiel määral hinnata ei osanud. Läbimärjad püksid kleepusid ebameeldivalt jalgade külge, kergitades pinnale kahetsusväärseid

.....

⁵ Tere pärastlõunat, proua. Kuidas käsi käib?

⁶ Tere. Ma olen Francisca Ferrer.

mälestusi kunagi nii tuttavast tundest, mida kogesin viimati algkooli algusaastatel.

Paterdasin kangete jalgadega Ellie ja *señora* kannul, kes sukel-
dusid instinktiivselt tagasi oma ühisesse ühesilbiliste karjatuste ja
toretsevate žestide keelde. Õige pea suutis mu naine informeerida
mind sellest, et see on *finca* – ehk talu – nimega Ca's Mayoral, mis
oli Francisca Ferreri sünnikoht ja tema perekonna põline kodu.

Señora Ferrer oli üsna pisike naine, umbes viiekümnendate elu-
aastate keskpaigas, oletasin ma, ja kuigi ta oli pärit sellest väikesi
talukohti täis orust, erines tema välimus sellest, millised näevad
enamasti välja naised, kes on kogu oma elu põllutööd teinud.
Tal olid sileda nahaga peened käed, laitmatusse soengusse sätitud
juuksed ning peaaegu kuninglik hoiak, mis näis lisavat paar tolli
tema üldiselt tagasihoidlikule pikkusele, kui ta elegantselt eksooti-
liste puhmaste ja lillede vahel maja poole kõndis.

Lõpuks selgus, et tema abikaasa on Tomàs Ferrer, omal ajal
kõvasti ühiskondlikus hierarhias ülespoole liikunud mees, kes oli
nooruses hüljanud oma põldu hariva perekonna maad teisel pool
saart, et teha karjääri Mallorca pealinna Palma kohalikus omavalit-
suses. Ta karjäär sujus seal hästi ning ta paigutati seejärel ametisse
siit umbes kolmkümmend kilomeetrit eemal asuvasse maakonna-
linna nimega Andratx, kus ta kohtas noort Franciscat, piirkonna
ühe kõige lugupeetavama puuviljakasvatava ainsat tütart, ja hiljem
temaga ka abiellus. Tomàsist sai peagi siinkandis tähtis ametnik ja
kui aeg oli küps, kutsuti ta Palmasse tagasi, kus tema tunnustust
leidnud administratiivsed võimed kergitasid ta lõpuks saare ühe
kõige tähtsama ministeeriumi juhi kohale.

Ferreride edulugu oli muutunud osaks Andratxi linna folkloori-
st, ja selles linnas olid Tomàs ja tema naine endiselt väga austatud,
eriti pidasid neist lugu Francisca koduorust pärit inimesed – millist
olukorda *señora* ilmselgelt nautis.

Nädala sees elasid Ferrerid väikeses korteris ühe Palma kõige
moodsama, puudega palistatud *avenida* ääres, kuid igal reede õhtul

tulid nad Ca's Mayoral, et veeta nädalavahetus koos Francisca eakate vanematega. Vaatamata suhteliselt kõrgele positsioonile Palma sotsiaalses hierarhias oli talupojaveri Ferreride soontes endiselt tugev ning nad tundsid nende kahe hindamatu väärtusega päeva jooksul iga nädal rõõmu kümblemisest oma lapsepõlve maaelus, mis hakkas peaaegu välja surema.

Tomàs aitas äial teha traktoriga raskemaid talutöid, mis käisid vana mehe jaoks juba üle jõu. Francisca soovis eelistada sisustada oma päevi maja juures lillepeenarde eest hoolitsemisega, selle käigus sai sobivalt suursugusel moel peksta keelt vanade talunaistega, kes saabusid külast, et talu värvast puuvilja osta ja *la condesa*⁷ käest otseallikast Palma viimaste skandaalide kohta uudiseid kuulda. Tema ema oli jaganud oma aega Mallorca talunaiste iidse viisil köögi ja põllu vahel, hoolitsedes väsimatult ja armastavalt perekonna ja talu vajaduste eest, kuid leides alati aega ka mööduvate sõprade ja naabritega lõbusalt lobisemiseks.

Siis vanaperenaine suri ja sellega ei kadunud mitte ainult nende väikese perekonna keskpunkt, vaid lisaks hakkas seda raskelt üle elanud Francisca isa kaotama huvi oma kunagi nii armsate viljapuude ja maade vastu. Ilma elukaaslaseta ei olnud tema jaoks miski enam endine.

Vana mehe tervis oli juba niigi kehv ja Francisca oli olnud mures selle pärast, et peab jätma isa terveks nädalaks üksi suurde talumajja, kus mitte keegi tema eest ei hoolitse. Muud ei jäänud üle – isa pidi tulema nende juurde Palmasse elama. Talukoht müüakse maha, välja arvatud üks väike tükike tee ääres, kus seisis vana veski, millest nad saavad teha *casita fin de semana*, nädalalõpu pelgupaiga, kus nad võivad käia nautimas rahustavat puu- ja köögiviljade kasvatamist, ning kus vana mees saaks viljapuude all jalutada ning vaikselt meenutada oma elu täis mälestusi sellest armastatud orust. Vastumeelselt pandi üles silt „*Se vende*”.

.....

⁷ Krahvinna.

Ellie ja *señora* Ferrer läksid majja, ikka veel omaenda improviseeritud esperantos vesteldes, kuid mina jäin veel mõneks ajaks välja – osalt selleks, et kuivatada läbiligunenud pükse, aga peamiselt selleks, et nautida paiga imelist atmosfääri. Kõikjal valitses vastupandamatu ajatu rahu, liikumatu vaikus, mida katkestas vaid varblaste unine säutsumine vana sepistatud värava kõrval kõrgete mändide otsas.

Ma seisin maja taha jäävas hoovis, see oli kruusaga kaetud ala kerge kallaku peal, välismaailma eest beežist kõrge ja toeka igivana liivakivist müüriга täiesti varjatud. Lilla bugenvillea voogas üle müüri mõralise pinna, pikad lehised köitraod koos oma varjudega joonistasid keerukaid mustreid päikesest mõranenud kivitahukate pinnale. Hoovi teist külge piiras õitsvate hibiskide, oleandrite, mimooside ja ronirooside kenake saak, see eksisteeris imelises hüljatud harmoonias paari oliivipuu, mandlipuu ja jaanileivapuuga, mis seisid seal sellise näoga, nagu oleksid nemad elanud siin mitu sajandit kauem kui nende värvikamad peenrakaaslased. Paistis, et *señora* Ferreri käed (ja tema kastmisvoolik) olid aidanud emakesel loodusel visuaalset meistriteost luua.

Hoov muutus maja kaugema nurga juures kitsamaks ning ma pidin rippuvate palmilehtede ja vistaariasasi ees kummarduma, et jõuda lääne poole avatud terrassile, kus pärastlõunase päikese eest pakkus varju viinapuudesse mähitud puitsõrestikust pergola. Noorte ja tillukeste viinamarjade kobaraid võis juba näha alla rippumas selle poolläbipaistva baldahhiini seest, mis heitis värskendavalt roheline valguse värelevaid varje kividest laotud servale, mis ümbritses kindla ja vankumatuna selle all seisvat vana kaevu. Kuid erinevalt tema nii populaarsetest analoogidest, soovikaevude silutud äärekividest linnaparkides, polnud selle vana kaevu kohal veidralt vanamoelist õlgkatust, vaid kõigest toekas ja kulunud raudkaar roostes tõstesüsteemiga, lagunenuid puitämber laisalt kõlkumas aastatega ära pleekinud pikka kõie otsas.